

CH
WB
Cultural
Heritage without Borders
KULTURARY UTAN GRÄNSER

2009

© 2010
CHWB

2009
PROJEKTET • PROJEKTI • PROJECTS

Prishtina
2010

Publikuesi:

CHWB - Trashëgimia Kulturore
pa Kufij, Kosovë

Projekti:

2009

Financuar nga:

Sida - Agjensioni Suedez për
zhvillim dhe kooperim
ndërkombëtar

Menaxhimi i projektit:

CHWB - Trashëgimia kulturore
pa kufij, Kosovë

Ekipi i projekteve:

Sali Shoshi
Sezair Gafurri
Nol Binakaj
Enes Toska
Liburn Aliu
Nora Arapi
Betim Vitija
Besart Dajçi
Senat N. Haliti

Dizajni:

Senat N. Haliti

Redaktimi:

Annette Wong Jere

Përkthimi:

Eljesa Toska

Shtypi:**Tirazhi:**

1000

Izdavaç:

CHWB - Kulturno Nasledje bez
Granica, Kosovo

Projekat:

2009

Osnovan od strane:

Sida -Švedska međunarodna
agencija za razvojnu saradnju

Projekt Upravljanje:

CHWB - Kulturno Nasleđe bez
Granica, Kosovo

Tim projekata:

Sali Shoshi
Sezair Gafurri
Nol Binakaj
Enes Toska
Liburn Aliu
Nora Arapi
Betim Vitija
Besart Dajçi
Senat N. Haliti

Dizajn:

Senat N. Haliti

Urednik:

Annette Wong Jere

Prijevod:

Eljesa Toska

Štampanje:**Tiraž:**

1000

Publisher:

CHWB - Cultural Heritage
without Borders, Kosovo

Project:

2009

Founded by:

Sida -Swedish International
Development Cooperation
Agency

Project Management:

CHWB - Cultural Heritage
without Borders, Kosovo

Project team:

Sali Shoshi
Sezair Gafurri
Nol Binakaj
Enes Toska
Liburn Aliu
Nora Arapi
Betim Vitija
Besart Dajçi
Senat N. Haliti

Designed by:

Senat N. Haliti

Redactor:

Annette Wong Jere

Translation:

Eljesa Toska

Printing:**Circulation:**

1000

Të nderuar lexues,

Kosova është vend i begatë me të mira kulturore të trashëguara prej brezash. Ata e përcollën atë tek ne, që ta njohim, ta mësojmë dhe t'a ruajmë për të tjerët pas neve.

Është e qartë, që një vend i tronditur nga historia e tij, sidomos përgjatë gjithë shekullin XX, e ka të vështirë të bëj shumë për trashëgiminë kulturore por ama pak mund të bëjë. Nga përvoja jonë në Kosovë që nga viti 2001, mësuam se janë tri gjëra kryesore të që duhet bërë:

E para, të bëhen intervenime emergjente në të gjitha ndërtesat historike të cilat konsiderohen në rrezik. Qëllimi është që të evitohet rreziku i zhdukjes së tyre ndërsa restaurimi dhe adaptimi i tyre mund të pres edhe ç'a kohë – deri sa ky vend ka me shumë fonde në dispozicion

E dyta, duhet të bëhen evidencimi i të gjitha kategorive të trashëgimisë kulturore dhe përfshirja e tyre në të gjitha planet zhvillimore lokale dhe qendrore.

E treta (jo më pak e rëndësishme), duhet bërë promovimi me i fuqishëm dhe më kreativ i trashëgimisë kulturore të Kosovës në planin rajonal dhe më gjërë për të nxitur zhvillimin e turizmit kulturor edhe në Kosovë.

CHWB edhe gjatë vitit 2009 është munduar që sa do pak të jetë pjesë e këtij misioni. Janë implementuar 14 projekte. Puna jonë nuk do ishte kjo që është pa ndihmën e partnerëve tanë, e që janë të shumtë. Ne i falënderojmë të gjithë ata.

Por, partneri më i rëndësishëm për neve janë njerëzit e Kosovës, të gjithë ato gra dhe burra, pronarë të objekteve, arkitektë, inxhinierë, studentë, planerë, zyrtarë, nxënës që e bëjnë punën tonë shumë më të lehtë duke i dhënë asaj jetë. Faleminderit për kontributin tuaj!

Sali Shoshi, Arkitekt
Udhëheqës i zyrës së CHWB në Kosovë

Dragi čitaoci,

Kosovo je zemlja sa bogatim kulturnim nasleđem prethodnih generacija. Ostavili su nam da znamo, da učimo i sačuvamo za one koji dolaze posle nas.

Jasno je da zemlja potresena istorijom, naročito tokom XX veka, ima po teškoća u kulturnu baštinu, ali nešto se ipak može učiniti. Iz našeg iskustva na Kosovu od 2001. godine naučili smo da postoje tri glavne stvari koje treba uraditi:

Prvo, hitno intervenisati na svim objektima kulture koji su u opasnosti. Cilj je smanjiti rizik od njihovog potpunog nestanka, dok bi njihova restauracija i adaptacija čekale drugo vreme – kada država obezbedi veća sredstva.

Drugo, mora se evidentirati kulturno nasleđe svih kategorija i njihova uloga u lokalnom i nacionalnom planu razvoja.

Treće (ne i poslednje), treba imati moćniju i kreativniju promociju kosovskog kulturnog nasleđa u širem regionu kako bi se ohrabrio razvoj kulturnog turizma na Kosovu.

CHWB je u 2009. godini pokušao da bude deo ove misije, realizujući 14 projekata. Naš rad ne bi bio takav bez pomoći naših partnera, koji su brojni. Zahvaljujemo se svima njima.

Najveći partner ipak su ljudi Kosova, sve te žene i muškarc, vlasnici zaštićениh kuća, arhitekte, inženjeri, studenti, urbanisti, menadžeri, službenici, ljudi koji su učinili naš rad lakšim i udahnuli mu život.
Hvala vam na doprinosu!

Sali Shoshi, Arhitekt
Sef kancelarije,
Kulturno Nasleđe bez Graniča, Kosovo

Dear readers,

Kosovo is a prosperous čountry with good čultural legačy of generations. They forwarded it to us, to know, to learn and to keep for the others behind us.

It is člear that a čountry shaken by its history, espečially throughout the twentieth čentury, finds it diffičcult to remarkably do about čultural heritage, but few čan do. From our experienče in Kosovo sinče 2001, we learned that there are three main things to be done:

First, mače the emergenčy intervention in all historič buildiņgs that are čonsidered at risk. The aim is to avoid the risk of their disappearanče and their restoration and adaptation čan also wait some time - until this čountry has more funds available.

Sečond, there must be evidenče of all čategories of čultural heritage and their involvement in all ločal and national đevelopment plans.

Third (not least), should have a more powerful and čreative promotion of Kosovo's čultural heritage in the wičder regional aspečt to enčourage the đevelopment of čultural tourism in Kosovo.

CHWB đuring 2009 has tried somehow to be part of this mission, implementing 14 proječts. Our work would not be that without the help of our partners, wičh are numerous. We thank them all.

But the most important partner for us are the people of Kosovo, all those women and men, owners of buildiņgs, arčhitečts, engineers, stuđents, planners, offičials, pupils who make our work mučh easier and giving it life. Thank you for your čontribution!

Sali Shoshi, Arčhitečt
Head of CHWB, kosovo offiče

Plani Zhvillimor Urban (PZHU) dhe Plani Rregullativ Urban (PRRU) i Qendrës, Junik

Urbanistički Plan Razvoja (UPR) i Urbanističko Regulatorivni Plan (URP) za Centar Junika

Urban Development Plan (UDP) and Urban Regulatory Plan (URP) for Center of Junik

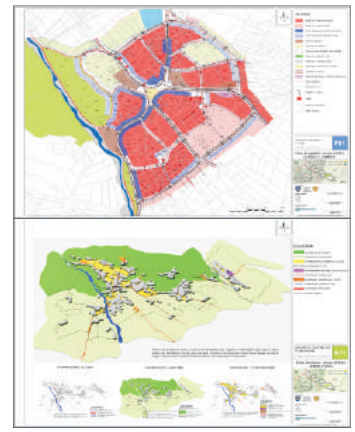
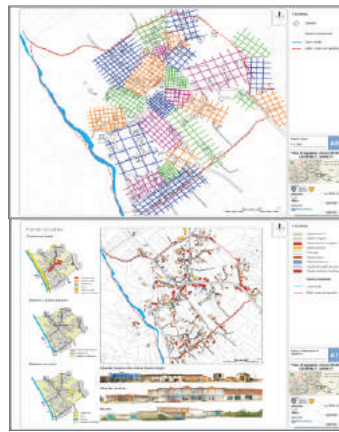
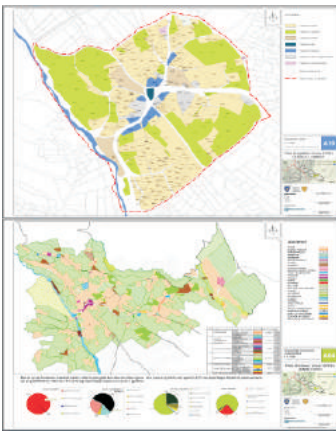
Republika e Kosovës
Republika Kosovo
Republic of Kosovo
KOMUNA JUNIK
OPŠTINA JUNIK

CH
WB
Cultural
Heritage
Without
Borders
www.cwhb.com

MetroPolis
Associated, Architecture & Planning sh.p.k

POLIS
UNIVERSITY
POLIS UNIVERSITY
UNIVERSITY OF
ARCHITECTURE & URBAN
DEVELOPMENT STUDIES

Në qershor të vitit 2009, Komuna e Junikut zyrtarisht ka miratuar Planin Zhvillimor Urban "Junik 2023+" dhe Planin Rregullues Urban "Qendra e Junikut" në mbledhjen e rregullt të Asamblesë Komunale. Trashëgimia Kulturore pa Kufij (CHWB) si koordinuese e tërë procesit ka bërë dorëzimin zyrtar të këtyre planeve me 2 Korrik 2009. Këto janë planet e para urbane të hartuara në historinë e kësaj qyteze.

Juniku njihet si vend tradhicionale i kullave dhe posedon majën më të lartë të malore në Kosovë (Gjeravića 2565 m). Me 15 qershor 2008, është deklaruar si Komunë e re. Që nga viti 2007, Komuna e Junikut, me përkrahjen e CHWB-së, ka hartuar "Planin e Konzervimit dhe Zhvillimit të Junikut", dhe në gusht 2008 ka vazhduar me hartimin e Planit Zhvillimor Urban (PZHU) dhe Planit Rregullues Urban (URrP) për qendrën e Junikut. Kompania për Dizajn Urban Metropolis së bashku me Universitetin Polis në Tiranë, Shqipëri, është angazhuar për ekspertizë profesionale mbi PZHU/PRrU. Gjatë procesit të planifikimit është shfrytëzuar një qasje përfshirëse dhe pjesëmarrëse për planifikim. Përveç pjesëve përbërëse standarde të çdo plani urban, këto plane përqendrohen në potencialet e trashëgimisë natyrore dhe kulturore, që mund të shfrytëzohen si resurse për zhvillim të qëndrueshëm të qytetit. Projekti është bashkëfinancuar nga ana e Komunës së Junikut dhe CHWB-së.

Juna 2009-te Opština Junik je zvanično odobrila Urbanističko Regulativni Plan "Junik 2023+" i Regulativni Plan "Centar Junika" na redovnom sastanku Skupštine Opštine. CHWB (Kulturna Baština bez Graniča) je kao menadžer celokupnog procesa zvanično predao ove planove 2 jula 2009-te. Ovi planovi predstavljaju prve urbanističke planove ikad formulisane u istoriji ovog gradića.

Junik je kao mesto poznat po tradhicionnim kulama i najvišem planinskom vrhu na Kosovu (Đeravića 2565 metara). Dana 15-og Juna 2008, proglašen je za novu opštinu. Od 2007-e Opština Junik je uz saradnju Kulturne Baštine bez Graniča (CHWB) izradila načrt "Plan Konzervacije i Razvoja Junika" i u avgustu 2008-e je nastavila sa izradom načrta Urbanističkog Plana Razvoja i Urbanističkog Regulativnog Plana za čentar Junika. Preduzeće za urbanistički dizajn- Metropolis je zajedno sa Univerzitetom Polis iz Tirane u Albaniji bilo angazovano u pružanju stručne ekspertize za UPR i UR. Pročes primene plana uključivao je obuhvatan i partičipativan pristup u planiranju. Osim standardnih komponenti jednog urbanističkog plana, ovi planovi se fokusiraju na potencijale prirodne i kulturne baštine koje se mogu koristiti kao sredstvo u održivom razvoju grada. Ovaj projekat je kofinansiral Opština Junik i CHWB.

In June 2009 the Municipality of Junik officially approved the Urban Development Plan "Junik 2023+" and the Urban Regulatory Plan "Centre of Junik" in a regular meeting of the Municipal Assembly. CHWB as a manager of the whole process officially handed over these plans on July 2nd 2009. These are the first urban plans drafted in the history of this town.

Junik is known as place of traditional kulla and has the highest mountain peak in Kosovo (Gjeravića 2565 m). On 15 June 2008, it was declared a new Municipality. Since 2007 the Municipality of Junik, with the support of CHWB, has drafted "A Conservation and Development Plan of Junik", and continued in August 2008 with drafting an Urban Development Plan (UDP) and Urban Regulatory Plan (URP) for the centre of Junik. The Urban Design Company Metropolis together with Polis University in Tirana, Albania was hired to provide professional expertise for UDP/URP. The planning process used an inclusive and participatory planning approach. Apart from the standard components of any urban plan, these plans focus on natural and cultural heritage potentials that can be used as a tool for sustainable development of the city. The project was co-financed by Junik Municipality and CHWB.

Plani Zhvillimor Komunal (PZHK) i Junikut

Plan Razvoja Opštine (PRO) Junik

Municipal Development Plan (MDP) of Junik

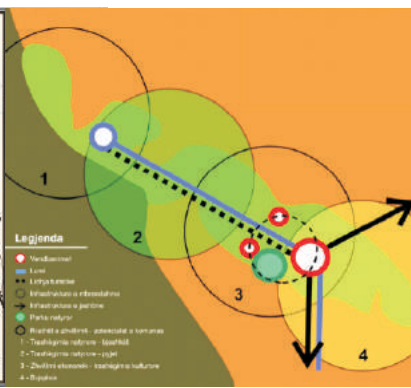
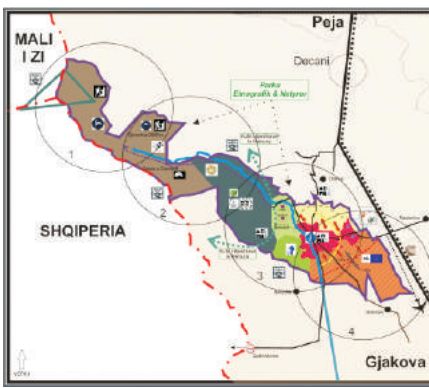

Republika e Kosovës
Republika Kosova
Republic of Kosovo
KOMUNA JUNIK

UN HABITAT
FOR A BETTER URBAN FUTURE

Në gusht të vitit 2009, Komuna e Junikut ka filluar me hartimin e Planit Zhvillimor Komunal (PZHK) në partneritet me Programin e Mbështetjes së Planifikimit Hapësinor Komunal- MUSPP (UN-HABITAT) dhe CHwB, si dhe në mbështetje të Institutit për Planifikim Hapësinor (MMPH).

Qëllimi i Planit Zhvillimor Komunal (PZHK) qëndron në identifikimin e synimeve afatgjate ekonomike, sociale dhe të zhvillimit hapësinor për tërë komunën, si dhe të ofroj udhëzime strategjike për zhvillimin e ardhshëm të Junikut. PZHK-ja mbulon fushat e ndryshme të politikave siç janë banimi, transporti dhe infrastruktura rrugore e hapësirave publike, trashëgimia kulturore, vlerësimi i katastrofave dhe rreziqeve dhe menaxhimi, bujqësia dhe pylltaria, zhvillimi rural, etj. Përkundër që shumica e vendbanimeve në komunë të Junikut janë të përfshirë në zonën urbane, shumica prej tyre kanë karakteristika rurale. Prandaj, PZHK-ja do të fokusohet veçanërisht në politikën e zhvillimit rural, pylltaria dhe bujqësia, me kujdes të veçantë në trashëgiminë e saj të pasur natyrore dhe kulturore.

Ky projekt planifikohet të përfundojë gjatë vitit 2010 dhe është bashkëfinancuar nga ana e Komunës së Junikut, CHwB-ja dhe UN-HABITAT-i.

Avgusta 2009-te Opština Junik je otpočela rad na načrtu Plana Razvoja Opštine Junik (PRO) uz partnerstvo MUSPP (Program Podrške Opština Prostornog Planiranja)-UN-HABITAT i CHwB uz podršku Instituta za Prostorno Planiranje (MSPP).

Svrha Plana Razvoja Opštine (PRO) je prepoznati dugoročne ekonomske, društvene i prostorne ciljeve razvoja čele opštine i pružanje strateških uputstava za buduću razvoj Junika. PRO pokriva različita područja kao naprimjer: stambena pitanja, transport i infrastrukturu puteva javnih mesta, kulturnu baštinu, procenu i upravljanje elementarnim nepogodama i rizicima, poljoprivredu i šumarstvo, ruralni razvoj itd. Iako je većina naselja unutar opštine Junik uključena u urbanu zonu, mnogo naselja imaju ruralne karakteristike. Stoga će se PRO usmeriti posebno na politiku ruralnog razvoja, šumarstvo i poljoprivredu sa posebnom pažnjom na bogato prirodno i kulturno nasleđe.

Završetak ovog projekta planira se tokom 2010-te i projekat je kofinansiran od strane Opštine Junik, CHwB i UN-HABITAT-a.

In August 2009 Junik Municipality started to draft the Junik Municipal Development Plan (MDP) in partnership with UN HABITAT's MUSPP (Municipal Spatial Planning Support Programme) CHwB and with the support of Institute of Spatial Planning (MESPP).

The purpose of the Municipal Development Plan (MDP) is to identify long-term economic, social and spatial development goals of the entire municipality and to provide strategic directions for the future development of Junik. The MDP covers various areas of policy such as housing, transport and road infrastructure of public spaces, cultural heritage, disaster and risk assessment and management, agriculture and forestry, rural development, etc. Although most of the settlements in the Municipality of Junik are included in the urban area, many have rural characteristics. Therefore the MDP will focus particularly on rural development policies, forestry and agriculture, with a special attention to its rich natural and cultural heritage.

This project is planned to be completed during 2010 and is co-financed by Junik Municipality, CHwB and UN-HABITAT.

Raporti mbi gjendjen dhe integrimin e trashëgimisë kulturore në

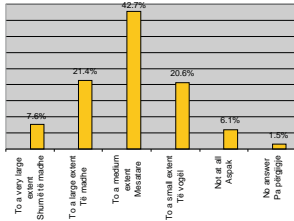
Planifikim Hapësinor të Kosovës

Izveštaj o stanju integracije kulturnog nasledja u Prostorno planiranje na

Kosovu

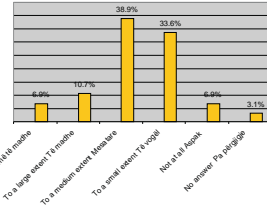
Situation report on integration of cultural heritage into Spatial Planning

in Kosovo

1. To what extent has Cultural Heritage been integrated in planning process in your Municipality ?

1. Në çfarë mase është e integruar Trashëgimia Kulturore në procesin e planifikimit në Komunën tuaj ?

20. To what extent, Cultural Heritage is treated as a potential for economic development in your Municipality ?

20. Në çfarë mase trajtohet Trashëgimia Kulturore si potencial i zhvillimit ekonomik në Komunën tuaj ?

Ministria e Mjedisit dhe Planifikimit Hapësinor
Ministarstvo Sredine i Prostornog Planiranja
Ministry of Environment and Spatial Planning

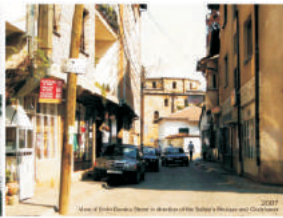
Këshilli i Kosovës për Trashëgimi Kulturore
Savet Kosova za Kulturno Nasledje
Kosovo Council for the Cultural Heritage

Asociacioni i Arkitektëve të Kosovës
Kosova Association of Architects

UN-HABITAT
FOR A BETTER URBAN FUTURE

Gjatë vitit 2009 CHWB-ja ka kryer një analizë themelore mbi gjendjen ekzistuese lidhur me integrimin e trashëgimisë kulturore në planifikimin hapësinor urban dhe komunal në Kosovë. Përveç analizës mbi Përparësitë, Dobësitë, Mundësitë dhe Kërcënimet (SWOT) dhe pyetësorëve që janë udhëhequr në të gjitha komunat e Kosovës, ky projekt ka për qëllim të marrë në konsideratë strategjitë dhe pikëpamjet e institucioneve që merren me integrimin e trashëgimisë kulturore dhe planifikimit hapësinor, siç janë: Instituti për Planifikim Hapësinor (IPH), Instituti për Mbrojtjen e Monumenteve në Kosovë (IMMK), Institutet Regjionale për Mbrojtjen e Monumenteve në Prishtinë, Prizren, Gjakovë dhe Pejë, Instituti Arkeologjik i Kosovës, Qendra për Trashëgimi Kulturore në Mitrovicë, dhe Qendra Regjionale për Trashëgimi Kulturore në Gjilan, UN Habitat-i dhe Zyra Civile Ndërkombëtare (ICO).

Publikimi i raportit është planifikuar l çili për vitin 2010, do të reflektoj mbi zhvillimet ekzistuese dhe të reja të integrimin të trashëgimisë kulturore në procesin e planifikimit hapësinor në Kosovë dhe në këtë mënyrë të ketë lidhshmëri për çdo komunë, institucionet e lartëçekura, si dhe për opinionin e gjerë. Mbi të gjitha, ky raport do të jetë ndër të parët në Kosovë që do të përfaqësojë një studim të hollësishtëm sasior dhe cilësor mbi integrimin e trashëgimisë kulturore në planifikimin hapësinor të Kosovës.

Si pjesë të këtyre aktivitetëve, është zhvilluar një konferencë njëditore me temën "Konzervimi i Integruar dhe Zhvillimi i Qëndrueshëm" mbajtur me 14 dhjetor 2009 në hotel Afa në Prishtinë.

Tokom 2009-te Kulturana baština bez graniča (CHWB) je sprovela osnovne analize postojećeg stanja koje se tiče integracije kulturnog nasleđja u urbanom i opštinskom prostorno planiranje na Kosovu. Osim SWOT analiza i upitnika primenjenih u svim opštinama na Kosovu, cilj ovog projekta bilo je razmatranje strategija i stav institucija koje rađe na integraciji kulturnog nasleđja i prostornog planiranja, kao što su: Institut za Prostorno Planiranje (IPP), Institut za Zaštitu Spomenika Kosova (IZSK), Regionalni Instituti za Zaštitu Spomenika u Prištini, Prizrenu, Djakoviči i Peći, Arheološki Institut Kosova, Centar za Kulturnu Baštinu u Mitroviči, i Regionalni čentar Kulturne Baštine u Gnjilanu, UN Habitat i Međunarodna Civilna Kančelarija (ICO).

Objavljivanje ovog izveštaja planirano je za 2010 godinu. Ovaj izveštaj će predstaviti postojeća i nova kretanja u integraciji kulturne baštine u proces urbanističkog prostornog planiranja na Kosovu i na taj način će biti relevantan u svakoj opštini, višim institucijama, kao i u široj javnosti. Pre svega, ovaj izveštaj o projektu biće prvi na Kosovu koji će predstavljati detaljan kvantitativni i kvalitativni načrt o integraciji kulturnog nasleđja u prostorno planiranje na Kosovu.

Kao deo ovih aktivnosti, održana je jednođnevna konferencija "Integrirana konzervacija i održivi razvoj" 14-tog decembra 2009-te u hotelu AFA u Prištini.

During 2009 CHWB conducted a baseline analysis of the existing situation concerning integration of cultural heritage in urban and municipal spatial planning in Kosovo. Beside SWOT analysis and questionnaires administered in all municipalities of Kosovo, this project aims to consider strategies and views of institutions that deal with integration of cultural heritage and spatial planning, such as: Institute for Spatial Planning (ISP), Institute for Protection of Monuments of Kosovo (IPMK), Regional Institutes for Protection of Monuments in Prishtina, Prizren, Gjakova and Peja, Archaeological Institute of Kosovo, Centre for Cultural Heritage in Mitrovica, and Regional Centre for Cultural Heritage in Gjilan, UN Habitat and International Civilian Office (ICO).

Publication of the report is planned for 2010. This report will reflect existing and new developments in integration of cultural heritage in the urban spatial planning process in Kosovo and thus be relevant to every municipality, the institutions above, as well as a wider audience. Above all, this project report will be the first in Kosovo to present a detailed quantitative and qualitative study about cultural heritage integration in spatial planning in Kosovo.

As part of these activities, a one-day conference "Integrated Conservation and Sustainable Development" was held on 14th of December 2009 at Hotel AFA Prishtina.

Ditët e Trashëgimisë Evropiane - Turneu Kulturor 2009

Dani Evropske Baštine - Turneja Kulture 2009

European Heritage Days - Tour de Culture 2009

Komuna e Junikut
Opština Junik
Municipality of Junik

Komuna e Gjakovës
Opština Đakovica
Municipality of Gjakovë / Đakovica

Komuna e Rahovecit
Opština Oraševac
Municipality of Rahovec / Oraševac

Federata e Çiklizmit të Kosovës
Cyclist Federation of Kosovo
Klubi gjeneral PEJA dhe GJAKOVË 137

Komuniteti i Hoqës së Madhe
Zajednica Velike Hoće
Community of Hoqa e Madhe / Velika Hoća

Hapja zyrtare e Ditëve të Trashëgimisë Evropiane 2009 në Kosovë, është bërë me datën 11 shtator 2009, në Hamamin e Qytetit të Mitrovicës, në ora 11:00. Ditët e Trashëgimisë Evropiane janë shënuar me aktivtete të ndryshme nëpër Kosovë gjatë tërë muajit.

Tradita e organizimit të Ditëve të Trashëgimisë Evropiane në Kosovë ka filluar në vitin 2003 me iniciativën e CHWB-së, dhe që nga viti 2006 vazhdon nën patronatin e Ministrisë së Kulturës, Rinisë dhe Sporteve (MKRS).

Më shumë se 200 çiklistë nga pjesë të ndryshme të Kosovës kanë ngasur me biçikleta një pjesë bukur të mirë të Rrafshit të Dukagjinit përfshirë Junikun, Gjakovën, Rahovecin dhe Hoçën e Madhe, në mëngjesin e ditës së shtune, me 27 shtator 2009. Rruga prej afërsisht 53 km përshkohej nga grupi pasionant i çiklistëve amatorë dhe profesionalë, meshkuj dhe femra, të rinj dhe të vjetër. Gjatë udhëtimit pjesëmarrësit përfituan nga mundësia e të mësuarit të historisë së disa prej monumenteve, ku ata ndaluan për rifreskim dhe ushqim të pasur tradicional. TURNEU KULTUROR, mbajtur në kuadër të aktiviteteve të Ditëve të Trashëgimisë Evropiane në Kosovë, është një udhëtim me karakter jo-garues dhe rekreativ i çiklizmit, organizuar nga CHWB-ja, UN-HABITAT, dhe përkrahur nga projekti i përbashkët i Zyres Ndërlidhëse të Komisionit Evropian (ECLC) dhe Këshillit të Evropës. Synimi i këtij udhëtimi është promovimi i bukurive të trashëgimisë natyrore dhe kulturore në Kosovë; promovimi i transportit jo-motorik për një lëvizshmëri më efektive për të gjithë, jetë të shëndoshë dhe ambient të pastër; ngritja e vetëdijes mbi rëndësinë e rrugëve të sigurta dhe kalimeve dhe oraret e transportit jo-motorik dhe zbulimi i potencialëve të

Zvanično otvaranje Dana Evropske Baštine 2009-te na Kosovu održano je 11-tog septembra 2009 u Gradskom Hamamu u Mitrovici u 11:00 časova. Dane Evropske Baštine obeležile su aktivnosti na širome Kosovu tokom celog meseca.

Tradičija organizovanja Dana evropske baštine na Kosovu počela je 2003-e inicijativom CHWB i od 2006-e se nastavlja pod pokroviteljstvom Ministarstva za Kulturu, Omladinu i Sport (MKOS).

Više od 200 bičiklista iz različitih krajeva Kosova vozilo je kroz veći deo Methohije koji uključuje Junik, Djakoviču, Orahovač i Veliku Hoču, u nedelju ujutru 27 septembra 2009. Putem od oko 53 kilometara vozila se grupa strastvenih bičiklista profesionalača i amatera, muškarača i žena, mlađih i starih. Tokom putovanja učesnici su imali prilike da saznaju nešto više o istoriji nekih spomenika kada bi stali po osveženje i bogatu tradicionalnu kuhinju. KULTURNA TURNEJA koja je održana u okviru aktivnosti Dana Evropske Baštine na Kosovu je bičiklistička turneja ne-takmičarskog i rekreativnog karaktera organizovana od strane CHWB, UN-Habitat i se podržao se od zajedničkog projekta Kančelarije za Vezu Evropske Komisije na Kosovo (ECLC) i Saveta Evrope. Cilj ove jedinstvene turneje je promovisanje lepote prirodne i kulturne baštine Kosova; promovisanje bezmotornog transporta radi efikasnije mobilnosti za sve, zdravog života i čiste okoline; podizanje svesti o bezbednijim putevima i pravcima i redu nemotornog transporta kao i otkrivanje potencijala za održivi razvoj turizma.

The official opening of the European Heritage Days 2009 in Kosovo took place on 11 September 2009 in the City Hammam of Mitrovica at 11:00 hrs. European Heritage Days were marked by activities throughout Kosovo during the entire month.

The tradition of organizing European Heritage Days in Kosovo began in 2003 with CHWB's initiative, and since 2006 continues under patronage of the Ministry of Culture, Youth and Sports (MCYS).

More than 200 cyclists from different parts of Kosovo cycled a good part of Dukagjini Plain including Junik, Gjakova, Rahovec and Velika Hoča, on Sunday morning of 27 September 2009. The route of about 53 km drew passionate groups of professional and amateur cyclists, men and women, young and old. During the journey participants had the chance to learn the history of some of the monuments when they stopped for refreshment and rich traditional food. The CULTURE TOUR, which was held in the framework of European Heritage Days activities in Kosovo, is a non-competitive and recreational cycling tour organized by CHWB, UN-Habitat and supported by joint project of European Commission Liaison Office (ECLC) and Council of Europe. The goal of this unique tour was to promote the beauty of natural and cultural heritage in Kosovo; to promote non-motor transport for a more efficient mobility for all, healthy life and clean environment; to raise awareness of the importance of safer roads, routes and schedules for non-motor transport and to explore the potential for sustainable development in tourism.

Konservimi dhe restaurimi i pikturave murale dhe dekorimeve të
drurit në Xhaminë e Hadumit, Gjakovë

Konzervaçija i restauraçija zidnih slika i drvene dekoracije u Hadum

Džamiji, Djakovića

**Conservation and Restoration of wall paintings and wooden decoration
in Hadum Mosque, Gjakova**

Në vitin 2008 Trashëgimia Kulturore pa Kufij (CHwB) ka nënshkruar një kontratë me UNESCO për restaurimin dhe konservimin e pikturave murale dhe dekorimeve të drurit në Xhaminë e Hađumit në Gjakovë.

Aktivitetet e para të implementimit të projektit të parë të UNESCO-s në Kosovë kanë filluar në fund të Marsit 2008. Gjatë procesit ka pasur një bashkëpunim dhe mirëkuptim nga ana e Bashkësisë Islame të Gjakovës si dhe komunitetit vendor mbi punët vijuese që do të kryhen në objektin e tyre. Gjatë parapërgatitjes së projektit, dhe nëpërmjet dokumenteve dhe analizës mbi dëmtimet, CHwB-ja ka formuar ekipin e konservatorëve, të cilët do të merren me zbatimin e projektit në fjalë, pra kontribuojnë në ngritjen e kapaciteteve të ekspertizës vendore, pasi që pjesëtarët e ekipit vinin nga institucione të ndryshme vendore. Konservimi dhe restaurimi i pikturave është implementuar nga ana e dy ekspertëve: Nihad Cengiç nga Bosnjë dhe Hercegovina dhe Eliza Stefanini nga Italia. Konservimi dhe restaurimi i elementeve dekorative të drurit është implementuar nga Tođy Cesar nga SHBA-ja. Në të dyja rastet, ekspertët me përvojë janë përkrahur nga gjashtë ekspertë vendorë. Projekti është kryer gjatë periudhës Mars 2008 - Prill 2009 dhe ka kushtuar 115.000 Euro

U 2008-oj Kulturana Nasleđje bez Graniča je potpisala ugovor sa UNESCO-om o restauraciji i konzervaciji zidnih slika i drvene dekoracije u Hađum Džamiji u Djakoviči.

Inićijalne aktivnosti u implementaciji prvog projekta finansiranog od strane UNESCO-a na Kosovu počele su krajem marta 2008-e. Proćes je otpočeo nakon što je obezbeđena sarađnja i razumevanje Islamske Zajedniće u Djakoviči i lokalne zajedniće o predstojećim rađovima na ovom verskom objektu.

Putem priprema obavljenih pre samog projekta i kroz ćelu dokumentaciju i analizu oštećenosti CHwB je formirao tim konzervatora koji bi đovršili projekat i time đoprneli izgrađnji kapaciteta lokalne ekspertize, s' obzirom đa su ćlanovi tima đolazili iz razlićitih lokalnih institucija.

Konzervacija i restauracija slika implementirana je od strane đvoje međunarodnih stručnjaka: Nihada Ćengića iz Bosne i Hercegovine i Elize Stefanini iz Italije. Konzervacija i restauracija drvenih dekorativnih elemenata implementirana je od strane Tođija Cezara iz SAD-a. U oba slućaja podršku starijim stručnjacima đalo je šestoro lokalnih mlađih eksperata. Vreme implementacije je bio od Mart 2008 do aprila 2009-te i koštao je 115.000 Evra

In 2008 Cultural Heritage without Borders signed a ćontraćt with UNESCO for the restoration and ćonservation of wall paintings and wooden đecoration in the Hađum Mosque in Gjakova.

The first aćtivities in the implementation of the first UNESCO funded projećt in Kosovo began at the end of Marćh 2008. The proćes started đ after insuring the ćooperation and understanding of the Islamić soćiety of Gjakova and the loćal ćommunity about the forthćoming works in their building. From pre-projećt preparation, and throughout the đocumentation and đamage analyses, CHwB established the team of ćonservators that would ćomplete the projećt, thus ćontributing to the ćapaćity building of loćal expertise, as the team members ćome from đifferent loćal institutions.

Painting ćonservation and restoration was implemented by the two international experts: Nihad Ćengić from Bosnia and Herzegovina and Eliza Stefanini from Italy. The ćonservation and restoration of wooden đecorative elements was implemented Tođy Cesar from U.S. In both ćases the senior experts were supported by six loćal junior experts. Projećt was implemented during Marćh 2008 to April 2009 and ćosted 115.000 EURO

Restaurimi i Hamamit të Qytetit në Mitrovicë

Restauraçija Gradskog Hamama u Mitroviči

The Restoration of the City Hammam in Mitroviča

Ky projekt shënon vazhdimin e bashkëpunimit të mirëfilltë ndërmjet UNESCO-s dhe CHwB-së. Pikësynimi kryesor i projektit është implementimi i pozicioneve, të cilat janë identifikuar si problematike dhe me ndikim në qëndrueshmëri të objektit.

Roli i CHwB-së ishte implementimi i pozicioneve bazuar në parimet e restaurimit dhe sipas sugjerimeve të ekspertëve të UNESCO-s.

veprimet kyçe të konservimit dhe restaurimit:

Restaurimi i kulmit, zëvendësimin e llamarinë së vjetër të plumbit në kulm të objektit. E vjetra është vlerësuar të jetë si e paaftë t'i rezistojë kushteve atmosferike, kështu që mbulesa me llamarinë të re të plumbit është vendosur në kulm, sipas teknikave dhe materialeve tipike, që shfrytëzohen për restaurimin e objekteve të këtij lloji. Gjatë kësaj faze gjithashtu pjesa e brendshme e konstruksionit të kupollave është trajtuar aty ku kishte mundësi, përfshirë këtu riparimin ose ndërrimin e pikave të ndriçuese, të ashtuquajtura "syri i elefantit".

Riparimet në drenazhimin ekzistues dhe sistemin e ventilimit – Drenazhimi ekzistues dhe sistemi i ventilimit daton qysh nga fundi i viteve 70', dhe me kohë ka rezultuar të jetë i paaftë dhe joproduktiv për objektin. Ujërat e shiut kanë depërtuar në ndërtesë qysh nga ajo kohë, duke shkaktuar dëme në themelet dhe muret e objektit. Janë ndërmarrë veprime të reja mbi parandalimin e ujërave të shiut të kenë qasje në sistemin e vjetër të drenazhimit, me vendosjen e një pompe automatike të ujit së bashku me pusin zgjerues, ku në rastet emergjente pompa do të aktivizohet duke bllokuar që uji të depërtojë në sistemin e vjetër të

Ovaz projektat je obeležio nastavak dobre saradnje izmedju UNESCO-a CHwB. Glavni cilj ovog projekta bila je implementacija pozicija koji su prepoznati kao problemi koji mogu uticati na dalja oštećenja gradjevine.

Uloga Kulturne nasledje bez granica (CHwB) bila je implementacija restauracije u saglasnosti sa predlozima datih od strane UNESCO-vih eksperata.

Glavne mere u konzervaciji i restauraciji:

Restauracija krova, zamena stare olovne ploče koja je prekrivala krov gradjevine. Očenojeno je da stari krov ne može da štiti od vremenskih uslova, tako da je izradjen novi olovni prekrivač na krovu, shodno tehnikama i materijalima koji su uobicajeni pri restauraciji ovakvih vrsta gradjevinna. Tokom ove faze takodje je bilo radova na unutrašnjem delu kupole gde je to bilo moguće, ovde je to uključivalo popravku ili menjanje osvetljenih mesta takozvanih "slonovih očiju".

Popravljanje postojećeg drenažnog i ventilacionog sistema. Postojeći drenažni i ventilacioni sistem datiraju iz kasnih '70-tih, i tokom vremena su postali nesvrhsodni i kontraproduktivni za gradjevinu. Kišniča je ulazila u gradjevinu od tada, nanoseći štetu na temelju i zidovima na gradjevini. Sprovedene su nove mere sa ciljem sprečavanja da kišniča udje u stari drenažni sistem, tako što je postavljena automatska pumpa za vođu zajedno sa prelivnom jamom gde bi se u hitnom slučaju aktivirala pumpa i zaustavila vođu da udje u stari sistem.

This project marked the continuation of the good cooperation between the UNESCO and CHwB. The main objective of the project was to implement the activities that were identified as the problems with strong impact on further damage to the building.

CHwB's role was to implement the activities based on restoration principles and according to the suggestions of the UNESCO experts.

Main conservation and restoration measures:

Restoration of the roof, replacing the old lead sheet covering in the roof of the building. The old one was evaluated as incapable of resisting the weather conditions, so the new lead sheet covering was done in the roof, according to the techniques and materials that are common for restoration of this type of building. During this phase also the inner part and the construction of the domes were treated where possible, here including the reparation or changing the illumination spots, so-called "elephant's eyes".

Reparations of the existing drainage and ventilation system – The existing drainage and ventilation system dated from the late 70', and through time it has resulted in incapable and contra productive for the building. Rain water have been entering the building since that time, causing the damages in the foundations and walls of the building. The new measurements were undertaken in order to secure that the rain waters will not have an access to the old drainage system, through placing the automatic water pump together with the expanding well, where in case of emergency the pump will be activated stopping the water to penetrate in the old system.

Restaurimi i kullës së Hoxhajve në Junik

Restauraçija Kule Hoxhaj u Juniku

Restoration of Hoxhaj Kulla in Junik

Qëllimi i këtij projekti është ruajtja e ndërtesës tradicionale dhe adaptimi i saj për shfrytëzim publik, si mënyrë për promovimin e përdorimit të vlerave të trashëgimisë kulturore për komunitetin. Kulla e Hoxhajve gjendet në afërsi të Odës së Junikut. Njëra nga arsyet kryesore që komuna ka zgjedhur të bëjë restaurimin e ndërtesës ishte nisja për rehabilitimin e kësaj zone. Shndërrimi i objekteve të trashëgimisë për shfrytëzim për shërbime publike paraqet një shembull të përdorimeve të reja që do të kontribuojnë në komunitetin vendor, pas Planit të Konzervimit dhe Zhvillimit dhe Planit Rregullues për qendrën e Junikut. Për arsye se objekti ishte në gjendje të rrezikuar, procesi i restaurimit ka ofruar mundësi për prezantimin e alternativave të ndryshme.

Gjatë vitit 2009 këto aktivitete janë ndërmarrë:

Projekti i Konzervimit dhe Restaurimit është hartuar, në konsultim me përfaqësuesit e Komunës së Junikut dhe IMM Pejë.

Sistemi i drenazhimit është ndërtuar me qëllim të mbrojtjes së ndërtesës nga ujërat nëntokësore, ujërat e shiut dhe lagështirës që është prezente në atë vend.

Muret e gurit janë konservuar dhe restauruar, duke i larguar të gjitha shtresat e mëvonshme të betonit të kryera në objekt. Është bërë restaurimi i fasadës kryesore, përballë rrugës kryesore, në gjendjen e saj origjinale duke u bazuar në fotografitë e vjetra, të cilat janë gjetur gjatë studimit. Fasadat tjera janë mbajtur ashtu siç janë gjetur, sepse ato ishin më adekuate për përdorim të ri të objektit.

Konstruksioni i drurit përfaqëson një strukturë të re të pavarur nga muret e gurit, ndërtuar me qëllim të mbrojtjes së mureve, si dhe kundër rrezikut nga intervenimet e mëtejshme.

Cilij ovog projekta je očuvanje tradicionalne zgrade i promena njene namene u servis javne usluge, što je način promovisanja upotrebe imovine kulturne baštine za potrebe zajedniče. Kula Hođžaj se nalazi u blizini Ode u Juniku. Jedan od glavnih razloga zbog kojih je opština izabrala da restaurira ovaj objekat je preuzimanje inicijative u rehabilitaciji ovog područja. Pretvaranje objekata baštine u servise javne usluge predstavlja primer novog načina njihove upotrebe što će doprineti lokalnoj zajednici, sledeći Plan Konzervacije i Razvoja kao i Plan Kontrole za čentar Junika. Pošto je zgrada bila u zaista lošem stanju, proces restauracije pružio je mogućnosti uvođenja različitih alternativa.

Tokom 2009-te preduzimate su sledeće aktivnosti uz saradnju Opštine Junik:

Napravljeni je načrt Projekta o Konzervaciji i Restauraciji uz konsultaciju predstavnika Opštine Junik i Instituta za Zaštitu Spomenika (IZS) u Peči.

Izgrađen je drenažni sistem da bi se zaštitila zgrada od podzemnih vođa, kišnice i vlažnosti koja je prisutna na ovom području.

Kameni zidovi su konzervisani i restaurirani, uz otklanjanje svih kasnijih dodataka i pojačani su betonom. Glavna fasada, koja gleda na glavnu uliču je restaurirana prema svom originalnom stanju na osnovu starih fotografija koje su pronađene za vreme pretrage. Druge fasade su zadržane u istom stanju kao kad su pronađene, jer su takve najviše odgovarale novoj nameni zgrade. Drvena konstrukcija predstavlja novu strukturu nezavisnu od kamenih zidova, izgrađenu sa čiljem da zaštiti zidove da se ne bi doveli u opasnost daljim intervencijama.

The aim of this project is to preserve a traditional building and change its use to house public services, as a way to promote the use of cultural heritage assets for the community. Kulla Hoxhajis in the proximity of Oda e Junikut. One of the main reasons that the municipality chose to restore the building was to initiate the rehabilitation of the zone. Converting heritage buildings to use for public services is an example of new usage that will contribute to the local community, following the Conservation and Development Plan and Regulatory Plan for the center of Junik. Because the building was in such bad condition, the restoration process offered opportunities to introduce different alternatives.

During 2009 these activities were undertaken:

The Conservation and Restoration Project was drafted, in consultation with representatives of the Municipality of Junik and IPM Peja.

The drainage system was constructed to protect the building from the underground water, rain water and humidity that is present in the area.

The stone walls were conserved and restored, removing all later additions and reinforced concrete. The main façade, facing the main street, was restored to its original state based on the old photos that were found during the survey. Other façades were kept as found, because they were most appropriate for the new usage of the building.

The wooden construction represents a new structure independent from stone walls, built to preserve the walls and they are and to not endanger them by further interventions.

Qasja e konservimit të integruar në proçesin e planifikimit hapësinor

Konzervaçioni pristup integrisan u proçes prostornog planiranja

Integrated Conservation Approach in Spatial Planning Proçess

UNIVERSITETI I PRISHTINËS
UNIVERSITY OF PRISHTINA

CH
WB
Cultural
Heritage without Borders
KULTURNI UROJ QASIM

Peisazhi i trashëgimisë natyrore dhe kulturore i një qyteti përfshin pjesë të veçanta topografike me pjesë të kufizuar të peisazhit, krijuar nga kombinime të ndryshme të agjencive kulturore dhe natyrore, të cilat ilustrjnë evoluimin e shoqërisë njerëzore, procesin e vendosjes dhe karakterin e saj në kohë dhe hapësirë. Këto elemente përfaqësojnë vlerat e njohura shoqërore dhe kulturore në nivele të ndryshme territoriale, për shkak të pranisë së mbetjeve fizike, të cilat reflektojnë shfrytëzimin e tokës dhe aktivitetet në të kaluarën, shkathtësitë ose traditat e veçanta, apo përshkrimin në veprat letrare dhe artistike, apo faktin mbi ngjarjet historike që janë zhvilluar aty.

Planifikimi i konzervimit si një trend global paraqet një fushë e cila ka evoluar me shpejtësi dhe ka lejuar lëvizjen nga mbrojtja ad hoc në planin sistematik që merr në konsideratë strukturën, procesin dhe biodiversitetin e qëndrueshëm. Kohët e fundit, vëmendja është përqëndruar në përfshirjen e realitetit socio-ekonomik në planifikimin e konzervimit, sidomos në drejtim të zvogëlimit të mundësive të menaxhimit dhe shpenzimit e mbrojtjes.

Krajolik prirodne i kulturne baštine jednog grada obuhvata specifične topografski ograničene delove pejzaža, oblikovanog raznolikim kombinacijama kulturnih i prirodnih utičaja, koji ilustruju evoluciju ljudskog društva, uređenje i karakter u vremenu i prostoru. Ovi elementi predstavljaju društveno i kulturno prepoznatljive vrednosti na različitim teritorijalnim nivoima, zbog prisustva fizičkih ostataka koji odražavaju upotrebu zemlje u prošlosti i aktivnosti, veština i osobenih tradicija ili opisa u književnim i umetničkim delima, ili činjenica da su se istorijski događaji zapravo desili tamo.

Planiranje konzervacije je globalni trend koji se ubrzano razvija što je omogućilo prelaz sa ad hoc zaštite na sistematsko planiranje koje uzima u obzir uzorak, postupak i biološku raznovrsnost. U skorije vreme, pažnja je bila usmerena na inkorporiranje društveno-ekonomske realnosti u planiranje konzervacije, posebno što se tiče smanjivanja troškova upravljanja i oportunitetnog troška u zaštiti.

The natural and cultural heritage landscape of a town includes specific topographically delimited parts of the landscape, formed by various combinations of cultural and natural agencies, which illustrate the evolution of human society, its settlement and character in time and space. These elements represent socially and culturally recognized values at various territorial levels, because of the presence of physical remains reflecting past land use and activities, skills or distinctive traditions, or depiction in literary and artistic works, or the fact that historical events took place there.

Conservation planning as a global trend is a rapidly evolving field that has allowed a move from ad hoc protection to systematic planning that takes pattern, process and biodiversity persistence into account. More recently, attention has been focused on incorporating socio-economic realities into conservation planning, particularly in terms of minimizing the management and opportunity costs of protection.

Ligjëratat publike

Javna predavanja

Publiç leçtures

UNIVERSITETI I PRISHTINËS
UNIVERSITY OF PRISHTINA

CH
WB
Cultural
Heritage without Borders
Kulturave të pa kufijsh

Sipas planit ligjëratat janë mbajtur me 29 maj 2009, në Mođelariumin e Universitetit të Prishtinës, Fakulteti i Arkitekturës. Arkitekti, Xhelal Llonçari ka folur mbi temën "Arkitektura sinergjike" dhe arkitekti, Valon Gërmizaj mbi temën "Arkitektura bashkëkohore - shtjellim i së kaluarës".

Arkitekti, Xhelal Llonçari ka zhvilluar temën mbi arkitekturën sinergjike nga libri i tij "Arkitektura sinergjike dhe urbanizmi". Ligjëratat e tij është pasuruar me pamje, shembuj, dhe shprehje nga e kaluara e largët deri më sot, duke treguar ndikimin e traditës, kulturës, interesave të ndryshme (politike dhe sociale), rolin, dhe përgjegjësitë e sakrificës njerëzore në ambientin ku jetojmë.

Valon Gërmizaj shpjegoi tri pikëpamje të arkitektëve në të kaluarën. Estetike: Libraria Kombëtare dhe Universitare, Ark. Andrija Mutnjaković,

Përkujtuese: Sarajevë, Ark. Lebbeus Woods

Emocionale: Muzeu i Holokaustit Hebrej, Ark. Daniel Libeskind

Edhe pse qëllimi nuk ishte për të debatuar dhe diskutuar, në mënyrë spontane pas çdo ligjërate kishte diskutim në mes të pjesëmarrësve dhe ligjëruesve mbi temat. Në mesin e pjesëmarrësve kishte profesorë, arkitektë, dhe studentë nga Fakulteti i Arkitekturës, Prishtinë.

Pređavanja su održana 29-tog maja 2009 u Mođelarijumu kao što je planirano, na Prištinskom Univerzitetu, Fakultet Arhitekture. Arhitekta Dželal Lončari je govorio o "Sinergijskoj arhitekturi", a arhitekta Valon Germizaj o "Savremenoj arhitektonskoj eksplikačiji prošlosti."

Arhitekta Dželal Lončari je razvio temu o Sinergijskoj arhitekturi iz svoje knjige "Sinergijska arhitektura i urbanizam." Njegovo pređavanje obogaćeno je slikama, primerima i izrazima iz đaleke prošlosti do danas, pokazujući utičaj tradicije, kulture, različitih interesa (političkih i društvenih), uloga i odgovornosti ljudske žrtve u okruženju gđe živimo. Valon Germizaj je objasnio tri različita pristupa arhitekata u prošlosti. Estetički: Naćionalna i univerzitetska Biblioteka, arhitekta Andrija Mutnjaković, Pođsetnički: Sarajevo, arhitekta Lebeus Woods
Emoćionalni: Muzej Holokausta Jevreja, arhitekta Danijel Libeskind.

Iako nije bilo namere da se đebatuje i raspravlja, spontano je nakon svakog pređavanja bilo razgovora izmeđju ućesnika i pređavaća ovih tema. Međju ućesničima su se nalazili profesori, arhitekta i stuđenti sa Arhitektonskog fakulteta u Prištini.

The lectures were held as planned on 29 of May 2009 in the Mođelarium at University of Prishtina, Faculty of Arćhiteçture. Ark. Xhelal Llonçari spoke on "Synergić Arćhiteçture" and Ark. Valon Germizaj on "Contemporary Arćhiteçture Expliciation of the Past."

Ark. Xhelal Llonçari developed the theme of Synergić Arćhiteçture from his book "Synergić Arćhiteçture and Urbanism." His lecture was enriched with images, examples, and phrases from the distant past until today, showing the influence of tradition, çulture, different interests (political and social), role, and responsibilities of human sacrifice in the environments in which we live.

Valon Germizaj explained three different views of arćhiteçts over the past. Aesthetic: National and University Library, Ark Andrija Mutnjaković,

Reminding: Sarajevo, Ark Lebbeus Woods

Emotional: Jewish Holocaust Museum, Ark Daniel Libeskind

Although it was not the intention to debate and discuss, spontaneously after each lecture there was discussion between participants and lecturers on the themes. Among the participants were professors, arćhiteçts, and students from Prishtina Faculties of Arćhiteçture.

Udhërrëfytyesi i qytetit të Prizrenit

Vodiç Prizrena grada

Prizren City Guide

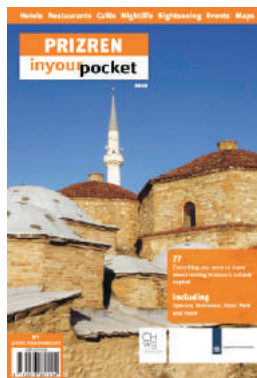

inyourpocket
ESSENTIAL CITY GUIDES

CHWB
Cultural
Heritage without Borders
www.chwb.eu

Ambassade van het
Koninkrijk der Nederlanden

Pikë fillestare e kësaj iniciative ishte Promovimi i Trashëgimisë Kulturore si një vlerë, që do të kontribuojë në zhvillimin ekonomik. Posaçërisht, vendet e Trashëgimisë Kulturore dhe zonat e vjetra të qytetit në përgjithësi, paraqesin potenciale të larta për zhvillim të turizmit kulturor. Qëndrimi (akomodimi) në shtëpitë tradicionale, festivalet autentike, hijeshia dhe bukuria e monumenteve, ushqimi tradicional dhe të gjitha vlerat tradicionale meritojnë një promovim adekuat.

Pikësnyimi i përgjithshëm i projektit qëndron në promovimin e vlerave të Trashëgimisë Kulturore, duke shfrytëzuar potencialet vendore për promovim dhe zhvillim të Turizmit Kulturor dhe iniciimin e zhvillimit të Turizmit Kulturor, që do të bëjnë ngritjen e vetëdijes lidhur me përdorimin e objekteve të trashëgimisë dhe vlerave si një pasuri për zhvillim ekonomik.

Udhërrëfyesi i qytetit të Prizrenit do të përfshijë të gjitha informatat themelore mbi Prizrenin siç janë: historia, pozita gjeografike, klima, kultura, ngjarjet, festivalet, muzetë, xhamitë, kishat, vendosja, ushqimi dhe çështjet tjera të rëndësishme. Përveç Prizrenit, Udhërrëfyesi i Qytetit do të përfshijë përshkrim të shkurtë edhe të lokaçioneve në afërsi të Prizrenit, siç janë: Brezoviça, Prevala, Liqeni i Vërmiçës, Gjakova.

CHWB-ja ka bashkëpunuar me shumë partnerë vendorë, siç është Komuna e Prizrenit, Instituti për Mbrojtjen e Monumenteve në Prizren, OJQ-të vendore. Partneri kryesor për prodhimin e këtij udhërrëfyesi është kompania ndërkombëtare In Your Pocket.

Poçetna tačka je bila promocija kulturne baštine koja bi doprinela ekonomskom razvoju. Posebno spomeniči kulturne baštine, uopšte, stari delovi građova predstavljaju veliki potencijal za razvoj kulturnog turizma. Smeštaj u starim tradiciionalnim kućama, autentični festivali, grandioznost i lepota spomenika, tradiciionalna kuhinja i sve ostale vrednosti zasluđuju odgovarajuću promociju.

Sveukupan cilj ovog projekta je obezbeđivanje promovisanja vrednosti kulturne baštine, koristeći lokalne potencijale u promovisanju i razvoju kulturnog turizma i započinjanju razvoja kulturnog turizma, koji će povećati nivo svesti o upotrebi građevina kulturne baštine kao vrednosti za ekonomski razvoj.

Vodič građa Prizrena uključivaće osnovne informacije o Prizrenu vezane za istoriju, geografsku lokačiju, klimu, kulturu, doğađjaje, festivale, muzeje, džamije, çrkve, smeštaj, hranu i druga bitna pitanja. Osim Prizrena, vodič građa će obuhvatiti kratak opis lokačija o neposrednoj blizini Prizrena kao što su: Brezoviça, Prevala, jezero Vermiča, Djakoviça.

CHWB saradnjivo sa mnogim lokalnim partnerima, kao što su Opština Prizren, Institut za Zaštitu Spomenika u Prizrenu, lokalne NVO. Glavni partner u izradi ovog vodiça je međunarodna kompanija 'In Your Pocket'.

The starting point was the Promotion of Cultural Heritage as an asset which would contribute to economic development. Cultural Heritage sites in particular, and old zones of cities in general, represent high potentials for cultural tourism development. Accommodation in old traditional houses, authentic festivals, the grace and beauty of monuments, traditional food and all additional values deserve a proper promotion.

The overall objective of the project is to ensure promotion of values of Cultural Heritage, using local potentials for promotion and development of Cultural Tourism and initiating the development of Cultural Tourism, which will raise the awareness about uses of heritage buildings and values as an economic development asset.

The Prizren City Guide will include basic information about Prizren: history, geographic position, climate, culture, events, festivals, museums, mosques, churches, accommodation, food and other related issues. Beside Prizren the City Guide will include short descriptions about Prizren's nearby locations, such as: Brezoviça, Prevala, Vermiča Lake, Gjakova.

CHWB collaborated with many local partners, such as Prizren Municipality, Institute for Protecting Monuments in Prizren, local NGOs. The main partner for the production of this guide is an international company In Your Pocket.

**Trashëgimia në rrezik: Ridefinimi i vlerave kulturore nëpërmjet
Trashëgimisë së Ndërtuar të Evropës Juglindore**

**Baština pred rizikom: Redefinisanje kulturnih vrednosti putem
izgradjene baštine Jugoistočne Evrope**

**Heritage at Risk: Redefining Cultural Values through the Built Heritage
of SE Europe**

*Heritage without Borders:
Redefining Cultural Values through the Built Heritage of SE Europe*

Qëllimi kryesor i kësaj iniciative rajonale është krijimi i një qasjeje për mbrojtje-aktive në Evropën Juglindore, duke përfshirë identifikim e trashëgimisë së rrezikuar, direktivave të konservimit për trajtim të tyre, trajnimin e zejtarëve, arkitektëve dhe ndërtimtarëve civil, në mënyrë që të krijohet ekspertiza regionale që do ofronte këshilla pronarëve të objekteve të vjetra mbi mënyrën se si të mbrohet prona e tyre e trashëgimisë kulturore.

CHWB-ja ishte partneri për implementimin e e këtij projekti në Kosovë . Aktivitetet kryesore në terren kanë përfshirë identifikimin dhe krijimin e një baze të dhënave që përbante me qindra objekte që konsiderohen si Trashëgimi në Rrezik, identifikimin e profesionistëve gjegjës dhe zejtarëve, dhe ofrimin e moduleve të trajnimit mbi përmirësimin dhe ngritjen e kapaciteteve në mjeshtri të traditacionale, dhe formimi i veprimeve intervenuese për këshillim të ndokujt që është i interesuar në masat e intervenimeve urgjente për shpëtimin e ndërtesave të rrezikuara.

Partnerët kryesorë dhe bashkë-organizatorët e projektit janë Transylvania Trust (Rumuni), Fondacioni Butrinti nga Anglia (me punë në Shqipëri), Fondi për Ruajtje i Dubrovnikut (Kroaci), Zyra Kombëtare për Trashëgimi Kulturore (në kuadër të Ministrisë së Kulturës, Hungari), CHWB (Kosovë). Partnerët kryesorë në implementimin e aktiviteteve në Kosovë ishin IMM-të vendore, ndërmarrjet lokale të ndërtimtarisë, arkitektët dhe ndërtimtarët të fushës së konservimit.

Glavni cilj ove regionalne inicijative je stvaranje aktivnog pristupa i zaštiti u Jugoistočnoj Evropi koji obuhvata prepoznavanje baštine pred rizikom, smerniče u konzervaciji za rad na njima, obuku majstora, arhitekata i civilnih inženjera u cilju stvaranja regionalne ekspertize koja bi mogla da savetuje vlasnike identifikovanih objekata kako da zaštite svoju imovinu iz kulturne baštine.

CHWB je bila glavni partner u implementaciji ovog projekta. Glavne aktivnosti na terenu obuhvatale su prepoznavanje i stvaranje baze podataka koja je obuhvatala stotinu zgrada koje su smatrane baštinom pod rizikom, pronalaženje relevantnih profesionalaca i zanatlija i obezbeđivanje obuke u cilju poboljšanja i uvećanja kapaciteta u tradicionalnom zanatu, kao i izvođenje radova na baštini koji bi bili model za sve one koji su zainteresovani za hitne intervencije u očuvanju građevina pod rizikom.

Glavni partneri i koorganizatori ovog projekta su Udruženje iz Transilvanije (Transylvania Trust) iz Rumunije, Butrint Fondacija iz Velike Britanije (sa radom u Albaniji), Fond za Zaštitu Baštine iz Dubrovnika, Hrvatska, Nacionalna Kančelarija za Kulturnu Baštinu (unutar Ministarstva Kulture, Mađjarska), CHWB (Kosovo). Glavni partneri u implementaciji ovih aktivnosti na Kosovu bili su lokalni Institut za Zaštitu Spomenika, lokalne građevinske firme, arhitekta i civilni inženjeri aktivni na području konzervacije.

The main aim of this regional initiative was to create an active-protection approach in South East Europe that involves identification of heritage at risk, conservation guidelines for their treatment, training craftsmen, architects and civil engineers, in order to create regional expertise that could advise owners of the identified objects on how to protect their cultural heritage property.

CHWB was main partner for Kosovo in implementation of the project. The main field activities included the identification and creation of the database containing a hundred buildings considered as heritage at risk, identification of relevant professionals and craftsmen and providing training modules to improve and raise their capacities in traditional craftsmanship, and establishing heritage surgeries to advise anyone interested in urgent interventions to save buildings at risk.

The main partners and Co-organisers of the project are Transylvania Trust (Romania), Butrint Foundation, UK (working in Albania), Dubrovnik Preservation Fund (Croatia), National Office for Cultural Heritage (within Ministry of Culture, Hungary), CHWB (Kosovo). The main partners in implementation of the activities in Kosovo were the local IPMs, local construction companies, architects and civil engineers active in the field of conservation.

**Restaurimi, konservimi dhe revitalizimi i Kullës së Llazar Kujunxhiçit
në Hoçë të Madhe**
**Restauracija, konzervacija i revitalizacija Kule Lazara Kujundžića u
Velikoj Hoči**
**Restoration, Conservation and Revitalization of Lazar Kujundžić Kulla
in Velika Hoča**

Kulla e Llazar Kujunxhiçit në Hoçë të Madhe tregon gjurmë të pranisë së një kulle banimi, me karakteristika arkitekturale të kullave tradicionale në Rrafshin e Dukagjinit.

Kulla përkujtimore e Llazar Kujunxhiçit është rikonstruuar dhe rindërtuar në vitin 1936 në lokaçionin e kullës së vjetër ekzistuese të Lam Ukës, dhe është shndërruar në një mauzole për ushtarët sërb të çilët ranë dëshmorë për çlirim nga Perandoria Osmane.

Kulla e Lazarus Kujunxhiçit është një kullë me bazë drejtëndëshe dhe përbëhet nga një dhomë me sarkofag mermeri në katin përdhese dhe galeritë në katin e parë.

E tërë kulla është ndërtuar me gurë natyror nga një murator vendor. Elementet e strukturës së kulmit janë nga druri i bungut nga rrethina dhe tjegullat e kulmit “çeremiçet”. Konstruksioni i murit të gurit përbëhet nga trarët e drurit të çilët nuk janë të dukshëm në fasadë.

Pasi që kulla ka rëndësi të madhe komemorativë për banorët e Hoçës së Madhe, restaurimi dhe konzervimi i saj ka qenë i domosdoshëm. Për restaurimin e kësaj qendre përkujtimore, CHWB ka nënshkruar Marrëveshje Mirëkuptimi (MOU) me këshillin e fshatit për implementimin e këtij projekti.

Partneri kyç për implementimin e këtij projekti është “Sida” nga Suedia nëpërmjet zyres së CHWB-së në Prishtinë, komuniteti vendor, Këshilli i Fshatit, Bordi i projektit, kompania vendore “PPI GIGANT” nga Hoça e Madhe.

Na Kuli Lazara Kujundžića u Velikoj Hoči ima tragova o tome da se radilo o stambenoj kuli sa karakterističnom arhitekturom tradičionalnih kula u Metohiji.

Memorijalna kula Lazara Kujunžića je obnovljena-rekonstruisana 1936 godine na mestu gde se trenutno nalazi i transformisana je u mauzolej srpskih vojnika koji su pali za slobodu od Otomanskog carstva.

Kula Lazara Kujundžića je toranj na pravougaonj osnovi i sastoji se od dvorane sa mermernim sarkofagom na prizemlju i galerijama na prvom spratu.

Cela kula je napravljena od prirodno kamenog kamena sa lokalnog kamenoloma. Elementi strukture krova napravljeni su od lokalne hrastovine i od starog črepa zvanog ćeramida. Konstrukcija kamenog zida se zajtoji od drvenih gređa koje nisu vidljive na fasadi.

Pošto Kula ima veliki komemorativni značaj za žitelje Velike Hoče, njena restauracija i konzervacija je bila neophodna. U cilju restauracije ovog memorijalnog čentra, Kulturna baština bez graniča je potpisala Memorandum o saradnji sa zvaničnim Odborom sela o pripremi i implementaciji ovog projekta.

Glavni partner u implementaciji ovog projekta je Švedska "Sida" putem kancelarije CHWB-a (Kulturne baštine bez graniča) u Prištini, lokalna zajednička, Seoski Odbor, Veće projekta (BORD) Komisija koja radi na projektu, lokalna firma "PPI GIGANT" iz Hoče.

Lazar Kujundžić kulla in Velika Hoča village shows traces of having been a residential kulla, with the characteristic architecture of the traditional kullas on the Dukagjini Plain.

The memorial kulla of Lazar Kujundžić is refurbished – reconstituted in 1936 on the site of an old existing kulla, and transformed into a mausoleum for Serbian soldiers who fell in the liberation from the Ottoman Empire.

The Lazarus Kujundžić kulla is a tower on a rectangular base and consists of a chamber with a marble sarcophagus on the ground floor and first floor galleries.

The entire kulla was built with natural stone from a local quarry. Elements of the roof structure are oak wood from the vicinity and old roof tiles called “çeremiçe”. Stone wall construction consists of wooden beams which are not visible in the façade.

Since the kulla has great commemorative importance for citizens of Velika Hoča, it is necessary to restore and preserve it. In order to restore this memorial center, CHWB signed a MoU with the Village Council for the implementation of the project.

The main partner for the implementation of this project is Swedish “Sida” through the CHWB office in Prishtina, the local community, Village Council, Board of the Project, local company “PPI GIGANT” from Hoča.